

ספרי' - אוצר החסידים - ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
שני

היכל
שביעי

קונטרס התפלה

מאת

ב"ק אדמו"ר

אור עולם נזר ישראל ותפארתו כקש"ת

מוהר"ר שלום דובער

וצוקללה"ה נבג"מ זי"ע מליובאוויטש

o

בהוספת קיצורים

מאת

כבוד קדושת

אדמו"ר יוסף יצחק

וצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

העתק וחוכנס לאינטר

www.hebrewbooks.org

ע"י חיים תשס"ז

הוצאה אחד עשר

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ששים וחמש לבריאה

ה ק ד מ ה

ע"פ בקשת רבים וכן שלמים, הננו מדפיסים — הוצאה שלישית —
את קונטרס התפלה לכ"ק אדמו"ר מהרש"ב וצוקללה"ה נבג"מ זי"ע
עם תוספת קיצורים מאת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א מליובאוויטש.

בעת הופעת קונטרס זה — מכת ח' תר"ם — נעתק באלפים עקז',
ומזמן לזמן, רבו ההעתקות.

בשנת תרפ"ד נדפס לראשונה בוילנא. תוצאה שני' התחילה
להופיע בחוברות „התמים" — וארשא — השביעית והשמינית, עם
הקיצורים לכ"ק אדמו"ר שליט"א, אבל מפני המלחמה נפסקה הופעת
„התמים" מאז.

ותקנתנו, אשר בעזהי"ת יעלה בידינו להו"ל גם יתר הקונטרסים
אשר לכ"ק אדמו"ר מהרש"ב וצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, כחפץ ותשוקת
הצמאים לדברי אלקים חיים.

לאלתר לגאולה

אגודת חסידי חב"ד העולמית

קונטרס התפלה

הקדמה לקונטרס התפלה מאת כ"ק מרן
אדמו"ר שליט"א מליובאוויטש

קונטרס התפלה.

מאת הוד כ"ק אבנ"ר הרה"ק, נש"ת ישראל, גאון יעקב, אילנא דחייא.
זלוקללה נבג"מ ז"ע ועב"י

הניתן ונמסר על ידי .

בתור מנהל פועל, וראש ועד ההנהגה, בישיבת תומכי - תמימים י"ו

באציל התלמידים יחיו

במעמד, כבוד הרבנים המאפיעים, החסיד והעובד ר' חנוך
הענדיל ז"ל, הממונה על מערכת התלמידים בליובאוויטש, ומשנהו
החסיד והמאכיל ר' אבנ"ר גרונום ז"ל, הממונה על מערכת התלמידים

בזעמבין (פלן מינסק)

בתחלה טובה, אנה חמאת אלפים אא מאות ואפים, לבריאה

העמיתא אבנ"ר כתב יד ג 26

וסגרתא אבנ"ר עם אבנ"ר, בזה היא"ש הנאמן, ב"ש תב"ש, בע"י

בוסטוק ע"ג בא"ן, אבנ"ר אבנ"ר אבנ"ר

את גזולי החסידים) אשר על ידו הולך השמחה יחד עם בא"ה. זהו הכונה
של תלמידי תלמידי - תמימים. לה' אשר באוקראינה, ואשר החסיד והאשר
ל שמואל גרונר (תלמידי הנב החסידים למהרהם י"ד יצחקי) אשר על
יד הולך השמחה יחד עם בא"ה וההבדלה של תלמידי תלמידי. ישיבת תלמידי-

תמימים. לה' בעיני צעדיך תלך איתך

השל שער תפלה = תפלה, תפלה זאה, התקבלו

תלמידי גזולים בחסדך זבין. כל יבין. ובחשך של השמש האלו נבארה
ועלה ההבדלה של כבוד החסידים החסידים והמבדלים הרי"ק. כל האשר
אל עליון. הנה תלמידי יחיד רפיו אהם יבועה בבא"ה ובחשך העבודה על
תורה החסידות. והנה המלך (האוסר תלמידי - תמימים יבין) התחילה
להאיר. גם חסידים אה.

התמיסבור ושיבת תלמידי - תמימים. לה' עליה וקבא
התאורכות ועליו כפלות מלב מ"ש. עס האשר מופגייהיגין חסידים
כפול, וקבול אחיאת הוגם כפול מ"ש. י"ז היא במה"ל זמין מוצעו.

ששה בבנים השתמשו זה יחד זה. אשר נאם וכתב
השען השען מוכה על פול מ"ש. י"ז אהם אל עמך עגובה שבלו
תלה קמבולתך ומתעלה. א) התמיסבור ושיבת תלמידי - תמימים. לה'

קונטרס התפלה

הנהגה בהיות אשר כאו"א מאנ"ש שואל ודורש איך מתפללים ובמה עובדים את ה' בעבודה שבלב זו תפלה. אמרתי לפרש שיחתי קצת בענין הזה ממה שנמצא בכתובים מכ"ק אבותינו רבותינו הק' וצוקללה"ה נ"ע אשר דבריהם דבר ה' אלקינו יקום לעולם וחיים וקיימים כמאז כן עתה. ולא נצרכה אלא להזכרה בלבד ולעורר את לבב אנ"ש עליהם. וגם להעדפת באיזה ענינים לפי העתה והזמן דעכשיו אשר נתמעטו הלכבות כו'. וג"ז בכלל דבריהם הק' אשר רב טוב ורב אור צפון בדבריהם רק צריכים לגלות כפי היכולת מצפוני דבריהם הק' להאיר ולהעיר את נפשינו ללכת לאורם אור חיי החיים האמיתיים. אשר זה ה' כל ישעם וחפץ נפשם להחיותנו ולהאיר בנפשינו אור וחיות אמיתי ומסרו נפשם ממש ע"ז כידוע לכל היודעים קצת מעניניהם. ואנחנו צריכים להדבק בהם ובדבריהם הק' ולהיות כלים לקבל בנפשינו את האור כי טוב. ולאורם נסע ונלך מעלה מעלה כחפץ ה' ע"י עבדיו הק' וצוקללה"ה נ"ע זיע"א :

א. אה' אחיי ורעיי הלא ידעתם אם לא שמעתם הרבה עניני התבוננות הן בענין בחי' מסכ"ע אשר כל משכיל יכול להבין הדבר לאשורו גם בשכל הטבעי דנה"ב. והן בענין בחי' סוכ"ע ושלמעלה מבחי' סוכ"ע שגם ענינים אלו יכולים לבוא לידי השגה והנחה טובה (בל"א א גופער לייג) בחב"ד דנה"א. והן התבוננות דפסוק ראשון ושני דק"ש. וכמו"כ התבוננות פרטיות השייכים למדות פרטיות. אם התבוננות המעוררת את האהבה או התבוננות המעוררת את היראה. וכן בענין התפארת לאסתכלא ביקרא דמלכא (עם היות דכל התבוננות טובה ואמיתית בפרטי ענין אלקי באיזה ענין שיהי'. ובפרט בענין גדולתו ורוממותו והפלאות אווא"ם ב"ה. ה"ז בחי' ההסתכלות ביקרא דמלכא. שהו"ע הסתכלות שכלו האלקית ביוקר ומעלת האור האלקי ויקר תפארת גדולתו ורוממותו כו'. אשר כל חושינו מתבטלים בהסתכלות זאת שאינו מרגיש א"ע כו'. ויש בחי' תענוג גדול בהסתכלות זאת והו"ע עריבות ומתיקות ותענוג הנפש שמתענג על האלקות וכמ"ש אז תתענג על הוי' כו'. אבל הוא בחי' עריבות ותענוג פנימי ועצמי שכל עצמותו מתבטל בתענוג זה עד שיכול להיות כלות הנפש ממש כו' (ועבודה זו הו"ע עצם דביקות שכלו באלקות שלמעלה גם מהתפעלות שכלי ומכ"ש שהוא למעלה מעלה מהתפעלות המדות שבלב (ועיקרו הוא בבחי' פנימיות בינה כו'). ומ"ם בחי' הסתכלות ודביקות זו באה גם בלב וכמ"ש ולבי ראה הרבה חכ' שהלב והמוח שוין כו'. והו"ע תעלומות לב פנימיות הלב שהאור האלקי מאיר בעומק מוחו ולבו כו'. ועם היות שהאור מאיר בגילוי ממש בתעלומות לבו אין בזה שום התפעלות ולא שום הזזה בגילוי (להיות שזהו מה שעצם פנימיות לבו רואה ומרגיש עצם האלקות כמו שהוא למעלה מהשגה ממש. וכא האור מן המוח אל הלב (כי יש עוד אופן והוא שהאור מאיר בפנימיות הלב שלא ע"י המוח, והיינו שאינו בבחי' השגה כלל. ואז הוא בבחי' התפעלות בלתי מוגבלת לגמרי כו'. וכזה יש ג"כ חלוקי

מדרי' כמ"ש כמ"א הפרש בין רצוא דתיקון להרצוא שמבחי' התהו כו' אבל הוא מבחי' פנימיות המוחין (שלמעלה מבחי' השגה ממש שהוא בחי' חיצונית בכלל כו') ולכן אין בזה שום התפעלות והזזה) אודכה מתבטל בכל עצמותו לגמרי ונעשה כאבן דומס ממש כו'). אמנם יש בחי' הסתכלות ביקרא דמלכא השייכה למדת התפארת כפרט וכמו בענין התכללות ההפכים כו' שכמה הפכים יתחברו ויהיו בנושא אחד. שבוה נראה ונגלה גדולת תפארתו ית' גם בנבראי' דבי"ע שיש בהם בחי' התכללות והתאחדות ההפכים. וכ"ש בעולמות העליונים ובעולמות הא"ס כו'. עד מה ששלמות עצמותו נושא כל ההפכים והכל בבחי' יחיד ממש כו' כמ"ש כמ"א. שבהסתכלות זאת יהי' בחי' שמחת לבב שישמח מאד בתפארת ה' והדר גאווו כו') :

קיצור : יבאר במעלת התבוננות בכלל. ובפרט בענין גדולתו ורוממותו. לאסתכלא ביקרא דמלכא שהוא עצם דביקות שכלו באלקות.

ב. והנה כל הענינים האלו ערוכים וסדורים לפניכם בכמה דרושים הנדפסים ובכתבים הכל כאשר לכל באר היטב. ואחר כ"ז בכס הדבר תלוי לידע את הענינים האלו ולהבינם על בוריים ולאשורם, ולהתבונן בהם בתפלה שזוהו עיקר הכוונה. כי כל הלימוד והידיעה הקודמת היא כהכנה אל העיקר. והוא שיתבונן בהם בתפלה בהתבוננות פרטיות דוקא. והוא להרחיב הביאור בהענין האלקי שמתבונן בו להבינו היטב בריבוי הפרטים שבו דוקא. ולא די בהתבוננו' בדרך כלל לבד. ואף גם אם הענין כבר ידוע אליו ומבואר אצלו היטב אם מתבונן בו בתפלה בדרך כללית לבד אין זו התבוננות כלל. לפי שאינו מאיר האור בפנימיות כמוהו ולבו כ"א בדרך מקיף לבד ע"ג המוח. ועם היות שמתפעל בעת מעשה כמוהו על הענין האלקי וכן מתפעל בלבו ברצוא ותשוקה לאלקות כו'. אבל הוא דמיון כוזב בלבד ואין לו קיום כלל כ"א תיכף חולף ועובר כל ההתפעלות וכמ"ש התעייף עיניך בו ואיננו כו' (ובאמת באופן הזה אינו מוכרח שיתפעל בלבו ברצוא כו'. דהגם שמתפעל כמוהו על הענין האלקי אין התפעלות הלב מוכרחת כלל. ויכול להיות שלא יתפעל בלבו כלל (כ"א באיזה המשכת הלב לבד שנמשך קצת אחר ההתפעלות שבמוח כו' וכמשי"ת) כ"א שמכריח א"ע להתפעל גם בלבו ואז הוא מתפעל בלב. אבל הוא רק דמיון שוא כו'. משא"כ כשהאור מאיר בפנימיות כמוהו אז מוכרח שיתפעל גם בלבו. וכמו כגשמיית כשמתבונן באיזה ענין טוב או נפלא ממילא מתפעל בלב בתשוקה להדבר ההוא כו' ועם היות דבגשמיית העיקר תלוי בהתקשרות והרגש עצמו כו' כמ"ש כמ"א. זהו ספני שהמדות טבעיים אין עיקר תולדתן מן השכל כמ"ש כמ"א. ולכן אינו תלוי כ"כ בהתבוננו' כ"א בהתקשרות כו'. אבל המדות דנה"א שעיקר תולדתן הוא מתמוחין דוקא כמ"ש כמ"א. בהכרח שיהיו שניהם דוקא ההשגה וההתבוננו' וההתקשרות כו'). וכמו"כ ברוחניות כשמאיר האור בפנימיות כמוהו ע"י התבוננות מוכה ממילא מתפעל בלבו ברצוא כו' וכמשי"ת. אבל כשהאור מאיר

במוחו רק בכחי' מקיף לבד אין התפעלות הלב מוכרחת וכשמתפעל הוא רק דמיון שוא וכוזב כו') וממילא אין זה שייך כלל לקיום בפועל אח"כ בסו"מ וע"מ בפו"מ. וכמו"כ אין מזה שום התגברות על המדות טבעיים דנה"ב להכניעם כו'. כ"א נשארים בתקפם כמקודם בלי שום שינוי כלל כו'. (וזהו מה שרבים מאנ"ש מתאוננים שהגם שלומדים הרבה דא"ח ומתפללים. ומ"מ אין שום שינוי לטוב בהמדות טבעיים דנה"ב שהן בתקפם כתולדתם ואדרבה מתגברים יותר כו' והסיבה היא כנ"ל. כי הלימוד והידיעה מצ"ע אין זה פועל להכניע את הרע דנה"ב. (אם לא בדרך בירור מלמעלמ"ט שנעשה ע"י התורה כידוע ומבואר במ"א. וזה דוקא בנשמות גבוהות שנעשה בהם הבירור ממילא ע"י התורה. אבל רוב הנשמות אופן הבירורים שלהם הוא מלמלמ"ע דוקא). ובתפלה ההתבוננות היא בדרך מקיף לבד ואין זה פועל מאומה על המדות טבעיים. וממילא מזמן לזמן מתגברים יותר כו'). וכ"ז הוא לפי שההתבוננות הוא בדרך כללית לבד ואין זה עבודה כלל.

קיצור : יבאר שהלימוד והידיעה הם רק הכנה אל ההתבוננות בתפלה. וההתבוננות עיקרה באריכות דוקא ובפנימיות דאו תפעול על הקיום בפועל ממש.

ג. (והנה יש אשר בתפלה ממציאים ומחדשים איזה פירוש חדש באיזה פסוקים דתפלה (ומובן דמי שהוא בעל שכל עמוק המצאת הפי' הוא בעומק יותר לפי אופן השכל כו') ומתפעלים מזה כמוחם (וגם הלב נמשך קצת כו' כנ"ל) ובוה יוצאים בעבודתם בתפלה. והנה מלבד מה שספק גדול הוא אם הפי' הוא אמת. וכאשר קרוב יותר שהוא אינו אמת הרי התפעלות נפשו הוא על ענין בלתי אמיתי. ובפרט כשכונה ע"ז בנין באיזה כוונת תפלה ובקשה. ואחרי שהיסוד אינו אמת כשנסתר היסוד כו' (ולפעמים יכול להיות שהתפלה והבקשה היא אמיתית מצד עצמה. רק שהכוונה והתפעלות נפשו באיזה פרטים ממנה או בעומק כללית הכוונה אינה אמיתית מצד שהיסוד אינו אמת כו') לבד זאת ה"ז ג"כ רק בכחי' מקיף לבד ולא יבוא מזה שום דבר לידי פועל בסו"מ וע"מ בפו"מ וכדומה. ואין בזה שום קיום שחולף ועובר מיד (ומ"מ מי שהוא בעל שכל עמוק וממילא המצאותיו המה בעמקות ובהפלאה. ובפרט כשנמשך אצלו משך איזה ענין רב בתפלה כמו מזמור א' וב' ויותר או כמה ברכות כו') ע"פ כוונה זאת. או כשמתחדשים אצלו כמה ענינים בכמה מקומות בתפלה א'. ה"ז פועל בו התרוממות הנפש שמתעלה מן מצבו החומרי הקודם אל הדקות והעילוי. ובד"כ הו"ע חקיקה מבחוץ (לפי שעה) דהיינו צחצוח חיצוניות הכלי כו'. אבל אינו מחזיק זמן רב (בל"א עם האלט ניט א סך צייט) כ"א ע"פ רוב על איזה שעות לבד (ויכול להיות על חצי יום ולפעמים גם על יום שלם) ולפועל אין זה שייך מאומה כו') והוא ג"כ בכלל העבודה בדרך כללית ובכחי' מקיף שאין זה עבודה כנ"ל. (והנה יש בזה חילוקים דהישינים אשר למדו הרבה דא"ח ויודעים כמה ענינים באריכות באר היטב. לפעמים כשמציאים איזה ענין

באיזה פי' כנ"ל הוא על יסוד ענין שיודע מכבר באריכות וגם עתה בהמצאה זו ה"ה מתבונן בה באריכות ובפרטיות ע"פ יסודות הענין הנ"ל (ומוצא בזה בעת יותר תענוג מפני תערוכות המצאתו וכמ"ש במ"א עד"מ שיותר טוב לאדם רגל שלו מהראש של זולתו כו'). וממילא לייגם זעך בא עם אפ דער ענין בטוב יותר) אכל בנערים אשר לא ראו הרבה דא"ה ואינם יודעים אריכות ענינים ה"ז בדרך מקיף לבד ואין זו עבודה אמיתית כלל וכלל ורחוק מזה הרבה מאד. ובפרט בצעירים אשר עוד לא נתפתחו עיניהם בדא"ה וכמעט לא ראו מאומה ומהם אשר ג"כ עושים מעשים כאלה להמציא המצאות בתפלה ומתייגעים ע"ז ובה כל עיונם. ולהם הוא כאיסור ממש, ומתקלקל בזה תכונת נפשם בקבלת איזה ענין שלא יוכלו לקבל איזה ענין בהרחב ובהשגה טובה. וכמו"כ מעומק אמיתי רחוקים המה מאד ולא יוכלו לקבל. ובד"כ אינם מקבלים ענינים יסודיים. כ"א נעשה בהם טבע הדמיון והידודים של שקר. אשר לא יוצלח משו"ז לשום עסק טוב וקבלה טובה. ומכ"ש שאינו שייך כלל לתבוננות אמיתי בתפלה ואינו פועל ישועות בנפשו כלל בתיקון מדותיו כו'. וכל החפץ בחיי נפשו צריך לברוח כמטחוי קשת מדרך זה. ולא ירצה להיות ממציא ומשכיל כ"א ללמוד ולדעת היטב. ואז לפעמים כשימציא איזה ענין יכול להיות אמיתי כו'). ובד"כ כ"ז הוא תולדות העבודה בבחי' מקיף כו' אשר רבים נכשלים בזה בכמה אופנים שונים כנ"ל ובכדומה לזה. וכ"ז מצד ההתרשלות לייגע א"ע ביגיעה אמיתית בעבודה כדבעי למהו'.

קיצור: יזהיר מלהמציא פירושים חדשים בפי' המלות דתפלה, להיותו מקיף, ויבאר ההפרש בין חסידים הראשונים והצעירים, ואשר הצעירים צריכים להזהר יותר.

ד. אמנם העבודה האמיתי' היא ביגיעה בתפלה ביגיעת נפש ויגיעת בשר דהיינו יגיעת המוח בעיון גדול ובהתקשרות גדולה (מיט א שטארקע צוא גיטראנינקייט) בהמושכל, שצריכים לזה אריכות זמן כשעה ויותר להרחיב את ההשגה והתבוננו' בריבוי הפרטים שבו דוקא. ולקרב לעצמו את הענין ע"פ הסברים הידועים לו או מה שמתחדשים אצלו בעת מעשה. וכ"ז יהי' לא כלומד בלבד איזה ענין. כ"א בהתקשרות עצמי בעצם נושא המושכל המושג כמוהו. וזה הוא הגורם לו לידע ריבוי הפרטים שבהמושכל גם יותר ממה שידע קודם בלמודו בהענין. ויתחדשו אצלו ענינים רבים במה לקרב את הענין לעצמו. וכל פרט ופרט שבו וכן כללות הענין יהי' בעומק הרבה יותר (והוא מה שהעצם מביא את ההתגלות שלו. כו'). ואין הכוונה כאן על עצם נקודת ההשכלה כ"א על עצם הענין המושג כו') עד שיוקלמ ויונה הענין היטב כמוהו (עם לייגט זיך אפ בא עם דער ענין האלקי זייער גוט און זייער ריין כמוהו) ויאיר האור בגילוי ממש כמוהו. ומהמח נמשך אל הלב שנחקק ונרגש האור בלבו. והוא מה שהלב שומע ומרגיש את הענין האלקי המושג כמוהו. והוא ע"י הדעת שבמוח המתפשט ובא גם ללב (ונחלק לחו"ג שהן אהוי"ר כו'). דהנה כשהענין האלקי מאיר

בגילוי במוחו ה"ה מתפעל כמוחו על האלקות (אם באהבה או ביראה לפי אופן ההשגה וההתבוננות כנ"ל) והיינו התפעלות המדות שבמוחין שהיא התפעלות שכלי. ואז נמשך הלב ג"כ אחר המוח. כי יש כח המושך בשכל (והוא בחי' הדעת) שמושך את הלב שתתפעל גם היא מהתפעלות המוח (ומשיכת הלב יש גם בקטנות המוחין היינו כשהתבוננות היא בדרך כללית ובדרך מקיף לבד כו' כנ"ל. אלא ששם גם משיכת הלב היא בקטנות מאד ומתעלמת תומ"י ולא יהי' מזה התפעלות המדות שבלב ממש. כי כללית ענין משיכת הלב זו היא ממוצע בין התפעלות המדות שבמוחין להתפעלות המדות המורגשות שבלב. והיינו דוקא כשהאור מאיר במוח בהתרחבות גדולה ובגילוי ממש ונקלט ממש במוח בבחי' פנימיות. וממילא גם ההתפעלות כמוחו הוא בבחי' פנימיות. ואז גם המשכת הלב היא אמיתית והיא ממוצע להביא את האור להיות נרגש בלב שיתפעל עי"ז באהוי"ר בהתגלות. משא"כ כשהאור במוח הוא בבחי' מקיף לבד. הנה עם היות שמתפעל קצת בלב שנמשך אחר המוח הוא ג"כ בדרך מקיף לבד ומתעלם ומסתלק תומ"י והי' בלא הי' כו' (ויש בחי' קטנות יותר והוא שלא יש משיכת הלב כלל. והו"ע קטן שאין לו דעת כלל כו'. ועמ"ש בע"ח שער דרושי הצלם דרוש ג' וד"ו) כי לפ"ע האור במוחין כן הוא בלב כו'). וכנראה בחוש שמיד שיתפעל השכל שבמוח באיזה דבר מה שהוכשר מאד כמוחו. מיד יומשך גם הלב פתאום אחר התפעלות זאת שבמוח בלי יגיעה כלל אלא ממילא ומאליו נמשך התפעלות הלב אל אותו הדבר שממנו נתפעל השכל שבמוח. והוא מצד כח המושך שהוא בחי' הדעת שמושך את הלב להתפעל באותה התפעלות שבמוח. אמנם התפעלות הזאת שבלב היא בהעלם עדיין ולא בהתפעלות מורגשת (ולכן היא מתדמה לאופן ההתפעלות שבמוח כו'). אך ע"י משיכת הלב הנ"ל שעולה מלמלמ"ע בא אח"כ האור מלמעלמ"ס בגילוי ממש בלב. והוא מה שנחקק ונרגש הענין האלקי בלבו כו'.

קיצור : יבאר כי העבודה האמתית הוא לייגע מוחו שהתקשרות גדולה ואז תהי' התפעלות הלב בדרך ממילא שהוא ענין משיכת הלב.

ה. והענין הוא כי הנה ידוע בענין הדעת דעם היות שהוא בחי' התקשרות בהענין המושכל והמושג. והוא ממוצע להולדת המדות כו'. אין זה כל ענינו שהוא ההתקשרות בהמושכל לבד. כי הרי הוא מוח בפ"ע בתלת מוחין שהוא מוח ג' כידוע. אלא עיקר מציאותו ומתותו הוא הרגש הענין המושג. והוא שבא המושכל במורגש ובהכרת הענין יותר. והיינו ע"י ההתקשרות שמקשר א"ע בחוקה להענין ה"ה מכיר ומרגיש את עצם הענין המושג. (ומשו"ז ניתוסף עי"ז ריבוי בההשגה להכין הדבר על בורי' יותר בריבוי פרטים ובעומק יותר ומתקרב הענין אצלו בטוב ביותר כו' כנ"ל. וגם משו"ז נעשה ממנו התפעלות המדות כמשי"ת). וההרגשה זהו"ע הדעת, כי יכול להיות שמכין את הדבר היטב ומ"מ אינו במורגש אצלו. וכמו תינוק חכים שמכין הכל ומ"מ אינו מרגיש עצם הענין. דלכן קטן פחות מבן י"ג שנה אינו בר עונשין. ואע"פ שהוא חריף ובעל השגה ותפיסא ובקי בדיני

המצות מ"ע ומל"ת ככי טוב. ומ"מ אינו בר עונשין אם עבר על איזה מצוה מפני שאין לו דעת. והוא שאין לו הכרה והרגשה עדיין בעצם ענין המצות (וכמו שאמרו לענין נדרים והקדש אם יודעים לשם מי נדרו והקדישו כו') וכמו גם במילי דעלמא כממון וגדולה אע"פ ששכלו כמוב ההשגה והבחירות. מ"מ אמירת הענין של ממון וגדולה רחוק ממנו כי לא יכיר וירגיש בהם כגדול. וכן בהיפך שהוא השפלות והדלות אע"פ שמבין היטב חסרונם אינו בהרגש אצלו עדיין כמו כגדול שמרגיש היטב חסרון השפלות והדלות כו'. וזהו"ע האכזריות שהוא מצד העדר ההרגש אף על פי שמבין שפלות הזולת אין הדבר נרגש בנפשו. ולכן אינו מרחם עליו. והרחמן הוא שמרגיש את שפלותו דמשום זה מרחם עליו (וכמו שכתוב במקום אחר דרחמים הוא מן הדעת דוקא ולכן עומדים בקו אחד כו') וזהו"ע הדעת שהוא ההרגש (וכמו באיוב דכתיב לא כדעת ידבר שאינו מרגיש אמיתית הדבר מה שמדבר שאם הי' מרגיש איך הי' אומר דבר כזה) והוא שמרגיש את הענין המושג ע"י ההתקשרות שמקשר דעתו בחזק בהענין כו'. והנה ענין ההרגשה הגם שהיא כמוה (וכמו גידי ההרגשה בגשמיות שהן כמוה כידוע) מ"מ ה"ה בא אל הלב. שהלב מרגיש את הענין המושג כמוה ומתפעל עי"ז בלבו לפי אופן ההשגה. זכמו בגשמיות כשמרגיש את טוב ענין הממון והגדולה הרי נרגש הענין בלבו ומתפעל בלבו ממילא באהבה ורצוא לזה. ולהיפך כשמרגיש ענין חסרון השפלות אינו רוצה בזה בשו"א. כמו"כ הוא בעבודה כשמרגיש את עצם הענין האלקי ממילא בא ההרגש גם אל הלב וה"ה מתפעל בלבו על האלקות. אם שההתפעלות היא בבחי' קירוב והו"ע הרצוא להתקרב ולדבקה בו. והיינו כשההתבוננות היא בבחי' קירוב דאלקות או בהפלאת אלקות שלגדולתו אין חקר כמ"ש במ"א דאהבה היצוניות נולדה מההתבוננות בבחי' קירוב דאלקות. ואהבה פנימיות יותר היא הבאה מההתבוננות בגדולת והפלאת או"מ ב"ה כו') וכן כשמתבונן איך שכולא קמי'. כלא חשיב כו' או בהתבוננות איך שאו"מ נמצא למטה כמו למעלה כו' מתעורר מדת היראה כו' כמ"ש במ"א פרטי ההתבוננות בענינים אלו. וההרגשה בלב והתפעלות הלב באים ממילא בלי יגיעה שאינו צריך לייגע להרגיש את הענין האלקי בלבו ולהתפעל באהויר. כ"א בא ונמשך ממילא מן המוח אל הלב (ע"י אמצעות הדעת שממשיך ומעלה תחלה את התפעלות הלב אל המוח כנ"ל ואח"כ נמשך מן המוח אל הלב שכ"ז נעשה ממילא כו') והעיקר הוא היגיעה במוח (ר"ל עם היות שתכלית הכוונה היא החקיקה וההרגש בלב והתפעלות המדות דוקא בתתגלות הלב שזוהו עיקר העבודה הן מצ"ע והן כחיות וקיום התו"מ והן בבירור וזיכוך המדות טבעים כו' כמשי"ת. ולכן כתי' וידעת היום והשבות אל לכבך דהעיקר הוא ההשבה אל הלב להיות שזוהו העבודה העיקרית כו'. אמנם זה גופא שיהי' התפעלות המדות בהתגלות הלב תלוי ביגיעת המוח דוקא) להתבונן באריכות ההתבוננות דוקא ולקשר א"ע היטב היטב בעצם הענין האלקי המושג להיות נרגש כמוהו

שעל ידי זה נעשה ההגדלה וההרחבה בההשגה להבין ולהשיג את הענין היטב בכל פרט ופרט שבו ובעומק ביותר כנ"ל. עד שמאיר האור בגילוי ממש במוחו. ואז ממילא נמשך האור בלבו ג"כ שהלב מרגיש במוב (דער הערפ זייער) את הענין האלקי ומתפעל במדות שבלב באהוי"ר אמיתיים. ונק' התפעלות עצמיים (בל"א ניט גיטאכמע התפעלות כ"א מה שהלב מתפעל באמת על עצם האלקות מצד ההרגש האלקי שנגש בלבו כו').

קיצור: יבאר כי דעת הוא מוח בפ"ע (מלבד ענין ההתקשרות) והו"ע התרגשה להרגיש הענין, גידי ההרגשה עיקרם במוח. ואז ההתפעלות שבלב אמיתית.

ו. (וביאור הענין הוא כי הנה יש התפעלות הלב הבאה רק מהבכנ של ההתבוננות שבמוח והוא כאשר התקשרות הדעת שבמוח אינו בעצם האלקות המושג כ"א בההשגה לבד. ואין עצם האור האלקי מאיר בגילוי במוחו כ"א בחי' לבושי ההשגה לבד. ולכן אין בכח ההשגה והתבוננות זו להתפשט ולימשך בלב שגם הלב יתפעל מעצם ההתבוננות שבמוח. אלא לאחר שמתקצר ההשגה ונשאר רק הבכנ לבד מההשגה. והוא שאלקות הוא טוב ונפלא. וזהו הבכנ הנשאר מההתבוננ' בגדולת והפלאות או"א"ם כ"ה. ומוח נתפעל בלבו באהבה כו'. והתפעלות הזאת אינה התפעלות עצמיות. שאין הלב בעצם מצ"ע מתפעל על האלקות כ"א שפועלי' עלי' שתתפעל כו' (וממילא אין ההתפעלות בעומק כ"כ כ"א בבחי' חיצוניות לבד כי בחיצוניות הלב גופא יש ג"כ פנימיות וחיצוניות) לפי שאין הענין האלקי נרגש בלבו. ואף גם ההתבוננ' וההשגה שבו אינו נרגש בלב. ויש כאן הפסק בין התפעלות המוח להתפעלות הלב שאחר שמתפעל במוחו אז כשמתקצר ההתבוננ' בהכנ מתפעל בלבו ע"ז. ובעת התפעלות הלב כבר נתעלם ונסתלק ההתבוננ' שבמוח. וממילא התפעלות הלב היא בקטנות (ואין הכוונה כמו הקטנות שבהתבוננות בדרך כללית כי שם באמת אין התפעלות המדות כלל רק דמיון שוא ואין זה עבודה כלל כנ"ל. אבל ככאן ה"ה מתפעל ממש במדות שבלב. והיא עבודה שבלב באהוי"ר הן מצ"ע ומצד קיום המצות שנותן בהם חיות וכן בכירור הנה"ב כו'. אלא שבכללותה היא בבחי' קטנות וחיצוניות. מפני שאינו מאיר האור האלקי וההתבוננות בלב כו' כנ"ל) ובמהרה נפסקת ההתפעלות כו'. וכ"ז הוא מפני שבמוחו ג"כ אינו מאיר האור האלקי בעצמו. משא"כ כשהתקשרות במוחו הוא בעצם האלקות המושג ומאיר האור האלקי עצמו במוחו. עם היות שהוא ג"כ מלוכש בלבושי השגה. אבל הלוכשים הן כעין מעבר והעיקר נרגש אצלו האור האלקי אז האור נמשך ומתפשט ממילא גם בלב. והיינו שהעצם האלקות המושג במוח נרגש כמו שהוא בלבו ג"כ. ואז ממילא הלב מתפעל על עצם האלקות. והוא בחי' התפעלות עצמיות שהלב מתפעל ממילא מצד עצמה על עצם האלקות מצד ההרגש האלקי הנרגש בה כו'. וממילא יש קיום להתפעלות זאת מאחר שהיא התפעלות עצמיות כו').

(ואל יאמר האדם איך יבוא לכלל עבודה זו. הנה זהו כאשר לא נסה עדיין לגשת לעבודה אמיתית זו נדמה אליו אשר הדבר רחוק ונפלא ממנו) ויש בזה ג"כ תערוכות תחבולות היצר שאינו רוצה בעבודה כזו ה"ה זורק בו טפה מרה משפלות של שקר לאמר איך תבוא לעבודה גדולה שאינו מערכך כלל ולמה תייגע על דבר נעלה מאתך) אבל באמת לא נפלות היא ולא רחוקה היא כלל אדרבה קרוב הדבר לכל מי שיש לו מוח ולב שיכולתו להעמיק ולקשר א"ע לאיזה ענין. ויש בכחו ויכולתו לקשר א"ע להעצם האלקות המושג במוחו (ובפרט אשר בחסדו חסד עליון הנה הוא ית' נדרש לכל הדורשים אותו באמת כו') וכשיקשר א"ע בחזק יבוא לבחי' הרגש והתפעלות הנ"ל במוחו ולבו כו'. ובודאי צריכים לזה יגיעה רבה. אבל לא נפלות היא ממנו כלל וכלל. רק שלא יתשל לייגע א"ע כיגיעת המוח להבין ולקשר א"ע כו' (וידוע הוא דיגיעת המוח הוא בנקל הרבה יותר מיגיעת הלב, דכאו"א מוחו ברשותו כו' כמ"ש במש"ב. ומשו"ז בנקל יותר אופן עבודה זו והוא ההתקשרות בעצם האלקות המושג כו') וע"י יגיעה בנקל לו לבוא לזה וכמא' יגעת ומצאת תאמין כו') והעצה לזה שיהי' לו בנקל בתפלה להתבונן ע"ד הנ"ל. הוא שירגיל האדם א"ע לעסוק בעיון באיזה ענין גם בשאר היום. והיינו שיעשה לו עת זמן להתבודד ולהעמיק דעתו היטב באיזה ענין בדא"ח כשעה או שתיים. וכריכוזי ההרגל במשך זמן יבוא לו בנקל בשעת התפלה להאריך ולהעמיק בהתבוננות ע"ד הנ"ל שיאיר האור במוחו ולבו כנ"ל ולפעול ישועות בנפשו כו' כמשי"ת.

קיצור: יבאר שישנה התפעלות הלב הבאה רק מן הבכך. ואיננה בעומק ונפסקת מהרה. והעיקר הוא אשר עצם אור האלקי מאיר במוחו, וזה בא ע"י יגיעה. והעצה להרגיל עצמו להתעסק בלמוד בעיון רב.

ז. והנה זו היא רעה חולי אשר הרבה מאנ"ש נלכדים בזה בזה"ז. כאשר מצינו רבים העוסקים הרבה בדא"ח וגם בענינים עמוקים ומייגעים א"ע להבין הדברים על בורים (ויש מהם אשר כל עסקיהם הוא בענינים עמוקים דוקא כמו במדרי' שלמעלה מאצ' דוקא ובעצמות אוא"ם במדרי' שלפני הצמצום. ובענינים אחרים כמו בענין בריאת יש מאין שמבחי' מל' דאצ' לבי"ע ובענין ממכ"ע וסוכ"ע וכ"ש בפרטי מדרי' דבי"ע ובענין עבודת המלאכים באמירת קדוש וברוך וכדומה בהענינים. אינם הפצים לעסוק בהם ולא נחשב בעיניהם לעסק כלל. ולפי קטנות דעתם קוראים זה בשם ענינים נמוכים. והוא מפני שאינם יודעים העמקות בענינים אלו. ובשו"א אינם יודעים כלל תוכן ענינים אלו על בוריים. ואין להם שום חיות בענינים אלו ואינם מוצאים בהם תועלת לנפשם (מפני העדר נתינת נפשם לעבודה בתפלה אשר באמת עיקר העבודה עכשו היא בענינים אלו ביותר) כ"א כל עסקיהם הוא בענינים הגבוהים שנראה בהם העמקות וכזה הם הפצים מצד ההשכלה שבהם. ומהם שמייגעים א"ע לריק ואינם משיגים כלל אמיתית הענינים (רק

שמדמים לעצמן שמשיגים אבל באמת אינם משיגים כלל אמיתית הענין) מפני שענינים אלו אינם נתפסים כ"כ מצ"ע בלבושי ההשגה ממש מצד הדקות והרוחניות של הענינים האלו שהן למעלה מהשגה ממש (ועיקר הידיעה בהם הוא בכחי' פנימיות בינה ובהנחה בנפש הנק' אובניתא דלבא) וממילא מהפכים ומבלבלים הדברים כו' (וזה נמצא גם באלה ששכלם טוב והי' ביכולתם להשיג הדבר לאמיתתו ומ"מ מהפכים כו'. והיינו מפני שרוצים להיות משכילים בכח עצמן דוקא ולחדש חדשות. ואינם מסורים ונתונים לדברי כ"ק אבותינו רבותינו הק' וצוקלה"ה ג"ע זי"ע. להעמיק היטב בדבריהם ולהבין מה שהם אומרים. כ"א בכל דבר שרואים מיד רוצים להמציא בזה המצאות והשכלות ולחדש חדשות כו', וממילא אין להם אלא הידושים הזר והבלתי אמת לגמרי. ואמיתית הענין אינם יודעים כלל. אדרבה מהפכים אמית' הכוונה לגמרי כו'. ומגלים פנים בפנימיות התורה שלא כהלכה. ר"ל. ושאר' להו מאר' כו'. והרי אנו צריכים להיות מסורים ונתונים בכל נפשינו ודעתנו לתורת אמת אשר הנחילנו כ"ק אבותינו רבותינו הק' וצוקלה"ה ג"ע זי"ע. ולייגע הרבה להבין דבריהם הק' ולהיות רק כלי לקבלה להבין ולקבל אמיתית דבריהם, וכריבוי לימוד בכמה וכמה ענינים וכריבוי יגיעה יכולים להשכיל בדבריהם השכלות אמיתיות והשי"ת יאיר עינינו כו'). ומהם אשר מוסיפים עוד המא כו' ומגשימים את הדברים מאד בזה שמביאים אותם בישות דהשגה ובלבושי הגשמה כו' (והיינו מצד גסות כלי השגתם וכידוע שיש מי ששכלו דק ויש ששכלו גס כו' והוא רחום יכפר כו').

קיצור : יתאונן על העוסקים בענינים עמוקים דוקא. והוא לסיבת העדר התמסרותם לעיין בעומק דברי רז"ל ומהם עוד מהפכים הדברים ומגשימים בישות דהשגה.

ח. ור"ב'ם גם מהעוסקים בדא"ה כדבעי למהוי ויש להם חוש טוב. וממעמים מאד בתפלה שמתרשלים לייגע א"ע בתפלה. ועפ"י הרוכ הם מתפללים כפי הרגילות ככל אדם. ולפעמים כשמתעורר לבכם הנה תפלתם רק בהתכוננות בכללית ובדרך קצרה הנ"ל. שאין זה עבודה כלל כנ"ל. ועי"ז גם יגיעתם בעסק דא"ה הוא לריק ח"ו. כי הנה מלבד אשר כל חיות וקיום עסק התורה ועסק המצות הוא התפלה דוקא. וכמ"ש בסמ"ב דאהוי"ר הן מקור הרמ"ח מ"ע ושם"ה מל"ת. וכמו"כ בעסק התורה שיהי' הלימוד כדבעי למהוי ושירגיש חיות ואור בעסק התורה הוא ע"י הקדמת התפלה. דלכן נמשלה התפלה לח"י חוליות השדרה שמעמידים כל הגוף כו' כמ"ש בלק"ת ד"ה לא הכיט און כו'. הנה לבד זאת קיום הידיעה וההשגה שמשיג באלקות בלימודו בדא"ה הוא דוקא כשנחקק ונרגש הענין במוחו ולבו בתפלה. אבל בלעדי זאת נשכח ונאכזר הענין אצלו וכל יגיעתו בלימוד בידיעת אלקות הוא לריק ח"ו. ועי"ג (משלי י"ז) למה זה מחיר ביד כסיל לקנות חכמה ולב אין. שגם אם מייגע א"ע לקנות חכ' וידיעה בלימוד אם אין הדברים נחקקים במוחו ולבו כעבודה שבלב זו תפלה נאכזר אצלו הענין לגמרי במשך זמן מה

(וירתי תרתי גיהנם כו'). כי הלימוד מצ"ע הוא הידיעה וההשגה לבד, אבל אינו נחקק עצם הענין האלקי בפנימיות ועומק נפשו. וכשמתפלל אח"כ בענין הזה בהתבוננות בדרך כללית ובקיצור הענין הזה בלבד (וכ"ש כשאינו מתבונן כלל בתפלה) הנה במשך הזמן בדרך כזה יתקצר אצלו הענין וישכח אריכות ההשגה מעט מעט עד שיהי' כלא הי'. כ"א כאשר פרטי הענין האלקי בכל פרט ופרט שבו נחקקים במוחו ולבו בתוך תוכם בכחי' עצמיות כו' כנ"ל שזוהו העבודה דתפלה. אז הוא מתקיים בנפשו בכחי' קיום נצחי ותמיד הוא בכחי' קירוב לאלקות כו'. זאת ועוד אחרת מצד התלכשות הנשמה בגוף ונה"כ. שהנה"א מלוכש בלבוש חומרי וגם דנה"ב הטבעי אשר מדותיו הטבעיים הם תקיפים וחזקים מאד (ובזה יש כמה חילוקי מדרי' וכידוע שיש ג' חלוקות כללית כנה"ב הנק' שור כשב ועו. דעו הוא עו שבבהמות בכחי' תקיפות וחזק ביותר שאינו ניזון ממקומו כלל משום דבר. ואינו בכחי' התפעלות כלל ואינו ניכר בו שום תנועת עזות ותוקף כ"א עומד קיים במקומו בלי שום הזזה בעצמו. וניכר רק כשנוגעים בו לפעול בו איזה דבר. אז ניכר תוקפו וחזקו שאינו מתפעל משום דבר כלל כו'. ושור הוא שור נגח שמראה תוקפו וחזקו לנגח ולבעוט כו' (ובזה נקל יותר לפעול הזזה לטוב מפני שיש בו תנועת התפעלות. שזוהו מצד חלישות הישות שאינו בתוקף כ"כ ולכן הוא מתנועע כו'). וכשב טבעו רך ונקל לכפותו ולהפכו כו'. (ובפרטיות יש בזה כמה וכמה פרטים וחלוקי מדרי') אשר ע"ז הוא תכלית ירידת הנשמה בגוף בכדי לברר את הנה"ב לזכך את המדות טבעיים ולאכפיי' לספ"א כו'. וכך נקצבו לאדם ימי חייו בעוה"ז לפי הכיוריים שצריך לברר וכמ"ש ימי שנותינו בהם שבעים שנה כו' בהם אותיות בהמה כו' כמ"ש במ"א. ועיקר הזיכוך והכירור הוא ע"י העבודה דתפלה דוקא. אם העבודה היא בהעניינים שגם השכל הטבעי דנה"ב יכול להכין זאת הרי הנה"א פועל בו (ע"י אריכות התבוננות ובהעמקת הדעת כנ"ל) שגם הוא יבין וירגיש את הענין האלקי ובהתפעלות האהוי"ר דנה"א מתפעל גם הנה"ב באהוי"ר כו'. ואם העבודה היא בעניינים שלמעלה מהשגת השכל הטבעי. הנה בהתגברות התפעלות המדות דנה"א ה"ה מתגבר על המדות טבעיים דנה"ב להכניעם כו'. והיינו כשמתפעל באהבה אמיתית לאלקות הרי האהבה הזאת מתגברת על האהבה זרה דנה"ב לתאוות ותענוגים נשמיים להכניעה שלא ירצה בזה כו'. וכמ"ש במש"ב ח"א פ"ט ואהבת ה' כאש בוערה בלבו כו' מעומקא דלבא שבחלל הימני שיהי' תוכו רצוף אהבה מלא וגדוש עד שתתפשט גם לחלל השמאלי לאכפיי' לספ"א יסוד המים הרעים שבה כו'. וכמו"כ בכל מדה בפרט כו' (וכפי אשר ידע אינש בנפשי' מדותיו הרעים באיזה מדה פרטיות ביותר. צריך לעורר בתפלה ביותר המדה דקדושה שלעומת המדה רעה בכדי להכניעה ולשנותה כו'). וגם ידוע דעיקר הכירור הוא ע"י הדעת. שהדעת מבחין בין טוב לרע. וכמא' אם אין דעה הבדלה מנין. דעיקר ההבדלה בין טוב לרע הוא ע"י הדעת. כי הנה ענין הדעת הוא ההרגשה כנ"ל. ולזאת בכח הדעת דוקא מבחין שזה טוב וזה רע כו'.

וכמו בגשמיות שהאדם מרגיש באיזה כאב שיארע בא' מאבריו שההרגשה היא במוח. והיינו ע"י גידי ההרגשה שנמשכים מן המוח לכל האברים עי"ז מרגיש הכאב שכאבר ההוא והיינו במוח הדעת דוקא. וכמו יוסיף דעת יוסיף מכאוב דכשהדעת יותר ה"ה מרגיש יותר יכאב לו יותר. והתינוק אינו מרגיש כ"כ באיזה כאב מפני העדר הדעת שבו. וכמו"כ הבחמה שאין לה דעת אינה מרגשת כ"כ בהכאה וכאב כמו האדם (ומ"מ מרגשת קצת מפני כח המדמה שבגידי המוח שלה כו') וכמו"כ בהרגש הטוב של ממון וגדולה ולהיפך הרגש הלב דשפלות ודלות הוא במוח הדעת דוקא וכנ"ל בענין אכזריות ורחמנות שאינו תלוי בהשגת והבנת השכל שגם אם מכין שפלות הזולת מ"מ כשאין לו הרגש אינו מתפעל לרחם. וכשיש לו הרגש ה"ה מתפעל לרחם עליו. וכמו"כ להתפעל בדבר טוב הוא מצד ההרגש דוקא. נמצא דהתבחנה לבחור בטוב ולמאוס ברע הוא ע"י הרגש הדעת דוקא.

קיצור: יבאר כי תפלה מביאה חיות בהשגה, וכפרט כמה שנוגע לבידור הנח"ב אשר בו ג' מדרי' כלליות עז שזר כשב. והבירור הוא ע"י דעת המכחין ומבדיל.

ז. וכמו"כ יובן בעבודה בתפלה כשהוא בהעמקת הדעת שנורגש האור האלקי במוחו ולבו ה"ה מרגיש את הטוב ר"ל את העילוי דאלקות ומתפעל באהבה ורצוא אליו ית'. וכמה שמרגיש את העילוי דאלקות ה"ה מרגיש את השפלות והפחיתות של הרע. ולכן נקבע בנפשו הבחירה שבוחר בטוב ומאוס ברע. ולפי אופן אמיתת ההרגש (בהעילוי דאלקות והפחיתות של הרע כו') כן הוא אמיתת הבחירה לבחור בטוב ולמאוס ברע שמואס באמת בהרע כו'. ונמצא דעיקר הבירור והזיכוך דמדות הטבעים הוא בעבודה בתפלה דוקא. משא"כ בלימוד התורה גם בלימוד הפנימיות כדא"ח בידיעת והשגת אלקות אינו פועל הבירור והזיכוך במדות הטבעים (וכנ"ל דהבירור מלמעלמ"ט ע"י התורה הוא כנשמות גבוהות דוקא. אבל כרוכ הנשמות הבירור הוא ככחינת מלמעלמ"ט ע"י) וה"ה בתקפן כמו שהן (וגם אם יקשר ויעמיק דעתו בעת הלימוד כנ"ל שצריך להרגיל א"ע כך כו'. מ"מ אין ההרגש וההתפעלות אז כ"כ, עם היות שגם בלימוד הטוב מתפעל קצת שזה טוב וזה כו' וצריכים לבחור בטוב כו'. אין זה בכחי' פנימיות כ"כ להיות בקביעות בנפש ומתבטל כמשך זמן מה כו'. מפני שבעת הלימוד גם בלימוד הטוב אין ההרגש וההתפעלות כזה כלל כמו בעת התפלה שהוא עת רצון למעלה ולמטה שהיא עת מוכשר לקליטת האור כי טוב כו') ולכן יכול להיות שגם אם לומד דא"ח הרבה והוא רחוק בעצמו לגמרי מאלקות ואדרבה להיפך כו'. וכמו שיש כמה בנ"א שלומדים דא"ח ומתפעלים משוב הענין ומיד כשפוסקים מלמוד עושים ההיפך לגמרי כו'. ועוסקים בהוללות וליצנות ויש גם כניכול פה וכדומה ובקירוב מאד לדברים האסורים עד שעלולים ליפול ח"ו ברע גמור ר"ל. וכ"ז הוא מפני גסות הרע שבנפשם שהוא בתקפו כתולדתו ולא ניוזו אפי' זיו כ"ש. (ובפרט

מי שהוא חומרי וגם כמכעו כמשי"ת. ולהיפך מי שיש לו לב נשבר כמכעו הלימוד הטוב פועל בו הזזה קצת כנ"ל. מ"מ זהו רק לפי שעה ושיהי' בקיום זהו ע"י התפלה דוקא וכו' כנ"ל). ובהעדר העבודה בתפלה גם מה שלמד וידע נהפך לו לסה"מ בקרבו ר"ל שנעשה עי"ז יש וגסה"ר ביותר. והוא נוקב ויורד בנפשו עד שמפילו ר"ל. וכמו שהאריכו בס' מוסר הראשונים בענין הגאווה וגה"ר שהוא אבי אבות המומאה לפי שהוא תכלית הישות וגסות הרע ומקור לכל המדות רעות. ועמ"ש בפ"ק דמוטה. וז"ש למה זה מחיר ביד כסיל לקנות חכמה כו' דמאחר שלב אין טוב הו' לו שלא הו' קונה הכ' כלל ולא הו' בכחי' גה"ר עכ"פ. ולואה החפץ בחיים לא יפסוד א"ע בלימוד דא"ח לבד. כ"א העיקר שבלימוד הזה ייגע א"ע בניגעת נפש ויגיעת בשר בתפלה להתבונן ולהעמיק דעתו היטב שיהי' נרגש האור במוחו ולכו ולהתפעל באהוי"ר אמיתיים ואז פועל ישועות בנפשו בקיום התומ"צ ובזיכוך המדות טבעיים. והאור האלקי נחקק ונקלט בנפשו בכחי' קיום נצחי כו' כנ"ל :

קיצור : יבאר שתפלה הוא דעת ואז נקבע בנפשו האור האלקי. וכלא העבודה דתפלה יכול ללמוד דא"ח ויהי' ח"ו הפכי ממש.

י. אמנם מי שאין דעתו יפה כ"כ לקשר א"ע בעצם הענין האלקי. מ"מ יכול לעבוד את ה' בתפלה בהתבוננות בהענינים הידועים לו כהעמקת הדעת לקשר א"ע בההשגה וההתבוננות היטב עד שיורגש הענין היטב במוחו. וגם ירגיש בלבו את הטוב דאלקות עד שיתעורר בלבו באהוי"ר (לפי ההתבוננות כמה שמתבונן כו') בהתגלות הלב. והנה פרטי עניני ההתבוננות בתפלה ידועים המה. ובכללות ההתבוננות בפסוד"ז הוא בגדולת אוא"ס כ"ה בענין התהוות שיש בזה גדולת והפלות אוא"ס כ"ה המבוארים כב"ש ובהמזמורים דפסוד"ז. וגם ההתבוננות בהילול ושבח וביטול דחיצוניות העולמות ובבק"ש בשירת מלאכים העליונים שאומרים קו"כ ואיך שבטלים בתכלית באוא"ס כ"ה. ואח"כ בק"ש בפסוק שמע ישראל (שהוא שירת הנשמות) בענין אחדות ה' מצד העולמות. איך שהוא אחד כו' רקיעים וארץ וד' רוחות העולם בבחינת יחיד ממש כו' כמ"ש במ"א באריכות. ובשבכמל"ו איך שכל ההתהוות העולמות וחיותן הוא רק מבחי' שם דכבוד מל' שהיא בחי' הארה הארה דהארה כלכד כו'. וככ"ז יתבונן באריכות ההתבוננו' בפרטיות דוקא להכין הדבר היטב ובהתקשרות והעמקת הדעת שיוקלט ויונה הענין היטב במוחו ויתפעל בלבו מהטוב וההפלאה דאוא"ס שיתעורר בכחי' אהבה ורצוא בחפיצה וחשיקה לדבקת כו ית'. ולא ירצה בשום דבר זר ח"ו. כ"א בכחי' רצון א' לה' ית' כו'. וכאחבת זו יהי' אצלו קיום התומ"צ בכחי' חיות פנימי ועצמי כו' ויהי' בכחי' קירוב לאלקות בכל עניניו כו'.

קיצור : יבאר שע"י העבודה בתפלה יש חיות בקיום התום"צ.

יא. והנה בכדי לפתוח מוחו ולכו שיוכל לעבוד את ה' בתפלה. צריכים לזה הכנה בנפשו להיות כלי הראוי לקבל אור (וזה היא הסיבה מה שיש כמה שמתפעלים דוקא מההתבוננות בדרך כללית דוקא. וכשמתחיל בעת מעשה להתבונן בהענין בפרטיות יותר מתקרר לגמרי. והסיבה היא מפני שאינו מוכן בנפשו לקבל אור ואינו כלי לזה. ולזאת מההתבוננות בד"ב ה"ה מתפעל להיות שהוא בבחי' מקיף לבד וידוע דלגילוי אור בבחי' מקיף א"צ כלי. אבל כשמתבונן בפרטיות יותר שהוא הגילוי בבחי' פנימיות לזה צריכים כלי דוקא כו'). והכנה זו יש בה כמה פרטים. א) שצריך להסיר מדעתו כל מרדא שלא ימרד ויבלבל אותו בתפלה. שזהו משארז"ל לעולם יכנס אדם שיעור שני פתחים ויתפלל והיינו שלא ימהר להתפלל מיד בבואו מהחויץ (היינו מעניניו הגשמיים והחומריים) אלא ישהה כשיעור שימסק ויסור מאתו עניניו הקודמים שלא יבלבלו אותו (וכמ"ש פי' זה בשו"ע או"ח סי' צ'). ואם בד"ת ארוז"ל אין עומדין להתפלל לא מתוך דין כו' אלא מתוך הלכת פסוקה כו'. כ"ש במילי דעלמא (ואף גם שאינו עוסק בעניני הויות העולם. מ"מ שלא בעת התפלה בעת שהוא פנוי מלימוד העין רואה והלב מהרהר בכמה דברים גשמיים ולא הרהורי' רעים כ"א הרהורי דברים בעלמא) צריך להסירם מהלב לגמרי. ויכין א"ע להתפלל ובהכנה זו יתחיל ללבוש הטו"ת. (ובזה יש רבים המתאוננים שאינם יכולים להסיר הפרדות מלבם. אמנם צריך האדם לשום אל לבו. הלא בעניניו הגשמיים כמו בשינה עד"מ ה"ה מסיר טרדת לבבו וישן. הרי יש ביכולתו להסיר טרדותיו ודאגותיו בשביל ענין גשמי המוכרח לגופו. א"כ מכ"ש שיש ביכולתו לפעול כזאת בדבר הנוגע לנפשו ואם היתה חכיבה עליו השעה דתפלה בקל הי' מסלק מלבבו כל דבר המטריד ומבלבל. ואם אינו בקל כ"כ יעשה חשבון בנפשו כנ"ל אם על דבר גשמי הנני פועל בעצמי להסיר המרדא כ"ש בדבר רוחני הנוגע לכל חיי נפשי כו'. ובכדומה מחשבות כאלו יפעול זאת. ובכלל זה ג"כ שיעמוד בתפלה על מקום אחד ולא ילך אנה ואנה. כי לבד מה שההילוך בתפלה מבלבל הכוונה וההתבוננות. (ולא כאותן שמטעים א"ע ואומרים שדוקא בעת ההילוך יכולים להתבונן בטוב יותר בהתרחבות המוח והלב. והוא טעות נמור שאין זה רק התרחבות הרוח החיצוני והרגש עצמי ואין בזה שום פנימיות. כי לאמיתת רוחב ההתבוננו' בבחי' פנימיות אדרכת ההילוך מבלבל) הנה לבד זאת לא ימלט אשר בעיניו יראה את כל הנעשה בבית ובחויץ וימרד ויבלבל אותו. ולזאת צריך לעמוד במקום א' וישים דעתו ולכו אל התפלה לבד כו'. ב) אחר שלובשים הטו"ת טוב לחשוב קודם התפלה איזה ענין כדא"ח כחצי שעה או יותר (וג"כ בעמידה או בישיבה על מקום זו' דוקא) ובזה יפתח מוחו ולכו שיהי' כלי ראוי לקבל כו'. ולפעמים טוב לעשות כזה גם קודם ברכת יוצר. ג) עוד זאת צריך האדם לפעול השפלות בעצמו וכמארז"ל אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש. והו"ע הכנעה ושפלות ע"י

שיהי' ממארי דחושבנא לחשוב היטב כל פרטי עניניו במחדו"מ אשר לא
 לה' המה שעיי"ז נתרחק מאלקות כתכלית הריחוק ומכ"ש שאינו כלי
 לאור ה' וקדושתו. וכמו דירת המלך שצריכה להיות מנוקה מכל מיאוס
 ולכלוך. משא"כ אם אינה מנוקה הרי אינה ראוי' להיות דירת המלך
 כו'. וכמו"כ הוא באדם שכאו"א צ"ל כלי ומשכן לאור ה' וקדושתו וכמ"ש
 ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, בתוכו לא נאמר אלא בתוכם, בתוך כל
 אחד ואחד כו'. וצריך להיות מנוקה ומוזכך מכל לכלוך ומיאוס הרע ואז
 הוא כלי ראוי לאור ה' כו'. משא"כ אם אינו מנוקה והיינו לבד זאת מה
 שמהות ועצמות הנה"כ הוא בתקפו כתולדתו אצלו ולא ניזון ממקומו
 עדין. עוד זאת יש לו שליטה וממשלה בגופו להתלבש בשלשה לבושי'
 שהן מחדו"מ להתאוות תאוה ולהרהר כוה. וגם לדבר בדבר חמדת לבו
 ותאוותו. או בדברי ליצנות והוללות כו'. וכן במעשה כשעושה בפועל
 את חמדת ותאוות לבו אפי' בדברים המותרים כשעושה למלאות תאות
 נפשו. או בדבר שהוא מותר ולא להכרח לו כלל כ"א לעדון ולתענוג
 להתענג בהם בתענוגי בנ"א כו'. וכמו"כ המתכעס בפועל שזהו ג"כ
 בכלל מעשה. וכ"ש כשעושה דבר מחמתו וכעסו כו'. שככ"ז הרי נעשה
 מאוס ומלוכלך ממש עד שאינו ראוי כלל להיות דירה ומשכן לאור ה'
 שישכון בתוכו כאשר צ"ל באמת שישכון בו האור בפנימיות כו', ואדרבה
 נעשה מרכבה להיכלות הטומאה כו', ואף גם אם לומד תורה הרבה אין
 אור התורה מאיר בפנימיותו אדרבה הוא בכחי' גלות ושבי' אצלו, וכמו
 הנה"א שהוא בכחי' גלות ושבי' בהנה"ב שמקיפו ומסתירו מכל צד כמ"ש
 רשע מכתיר כו', והיינו דהתגברות התאוה דנה"כ וכן כל הלבושים
 צואים דנה"ב מלבישים את הנה"א ומסתירים ומכסים עליו עד שאינו
 יכול לצאת מתוך השבי' להתפלל אל ה' בכחי' דעת והתכוננות וכ"ש
 בכחי' פנימיות הלב שלמעלה מן הדעת וההתכוננות כו' ועיין מה שכתוב
 באגה"ק סי' ד' ד"ה אין ישראל נגאלין אלא כו' וכמו כן גם
 התורה שלומד הוא בכחי' גלות ושבי' אצלו שאין אור התורה פועל בו
 מאומה, אדרבה הקלי' והספ"א דנה"ב מושלים ושולטים ויונקים
 ממנו שנעשה לו סה"מ כו', וכן גורם גלות השכינה למעלה להשפיע
 להיכלות הספ"א (שתחיות האלקי הוא בכחי' גלות בהם כו') אשר שנאה
 נפשו ית' כמ"ש באגה"ת פ"ו ובאגה"ק ד"ה הנ"ל, ועמ"ש במש"ב פכ"ד
 ופכ"ט ופ"ל, וכאשר יעשה חשכון צדק הנ"ל בנפשו איש איש כפי אשר
 יודע את מכאוביו ופרטי נגעי נפשו, יתמרמר באמת בנפשו מאד מאד
 על כל הנ"ל ויהי' נבוה ושפל מאד בעיני נפשו וישבר רוחו בקרבו ויהי'
 בכחי' לב נשבר ונדכה באמת ואז נעשה כלי לאור ה' שישכון בתוכו
 כמ"ש מרום וקדוש אשכון את דכא כו', והנה ענין המרירות והשפלות
 הנ"ל צ"ל רק לעתים ובעת זמן המוכשר לזה, והזמן המסוגל לזה בד"כ
 הוא בתיקון חצות כמ"ש באגה"ת פ"ו (אבל א"צ ככל יום הגם שכותר כ'
 שבכל לילה צ"ל ממארי דחושבנא וכ"נ ממארז"ל, אין עומדין להתפלל
 אלא מתוך כוכד ראש דמשמע שהוא בכ"י, היינו שרו"ל דברו בצדיקים
 שהם בצלמנו כדמותנו, ר"ל שהן כפי ההנהגה בעולמות עליונים כן

ההנהגה בעולם הקמץ שלו שמדת היום הוא אור שהוא בחי' שמחה וכמארו"ל אורה זו שמחה, ומדת לילה הוא בחי' דין, שנעבודה הו"ע מרירות ועצבות שמבחי' גבורות שנפשו, ולכן צ"ל ממארי דחושבנא בכל לילה, אבל שאר כל אדם א"צ בכל לילה כ"א לעתים, וגם שיהי' ביחידות דוקא שלא בפני אדם, כי ידוע דתיקון הצות הוא התחלת ויסוד העבודה דכל היום, ולכן צ"ל כסתר כמו יסוד הכנין שהוא טמון בארץ כו') והעיקר בשעה שהוא עצב בלא"ה ממילי דעלמא כמ"ש במש"ב פל"א, דמה שהוא עצב הוא שמזכירים אותו מלמעלה להיות כמארי דחושבנא כו' (אם לא מי שיש לו חסאים ועוונות ממש שצריך להמשיך עליו מרירות שכנפשו ע"י תעניות וסיגופים בכדי שיוגיע ללכבו המיצר החסאים שלו ויתמרמר ע"ז ויהי' בבחי' לב נשבר כו') ואחר מרירות הנ"ל ישמח נפשו בענינים המבוארים במש"ב בפל"א ופל"ג וילמד דא"ח בכדי להתפלל בשמחה וכמ"ש עבדו את ה' בשמחה כו' כידוע. ד) ואם הכנות הנ"ל לא הועילו לנפשו להיות כלי ומכון לשבתו ית' (והיינו מפני שהחשבון הנ"ל לא נגע ללכבו כדכעי ולא נשברה לכבו באמת כו') צריך לעורר בתפלה ר"ר על נפשו איך שירדה מאיגרא רמה לבירא עמיקתא כו'. דלמעלה בשרשה ה"ה גבוה מאד למעלה מעלה משרש המלאכים והיתה עומדת תמיד כאהוי"ר כמ"ש הי' ה' אשר עמדתי לפניו דאהוי"ר שלה הי' למעלה באין ערוך מהאהוי"ר דמלאכים, ובפרט כאשר ידוע דשרש שרשה הוא בבחי' פנימיות ועצמיות ואו"ם ב"ה כמ"ש במ"א בארוכה, וירדה למטה ונתלבשה בגוף ונה"ב שגם עבודתה במוח ולב אינו בערך כלל לגבי עבודתה הקודמת כמו שהיתה למעלה, וגם ע"ז צריכה יגיעה רבה ועצומה, ובפרט מה שהורידה הוא ע"י מהדו"ם שלו הלא טובים שעיי"ז נאסרה ונקשרה בבחי' גלות בנה"ב עד שאינה יכולה כלל לעלות משם ולעבוד את ה' גם לאחר ריבוי יגיעה והכנה רבה הנ"ל, ונמצא שהרחמנות על הנפש גדול ועצום מאד, וע"ז אנו אומרים ברחמיך הרבים רחם עלינו ברחמיך דוקא כי אנו אין אנו יודעים כ"כ גדול הרחמנות מפני שאין אנו יודעים ומרגישים כ"כ מעלתה כמו שהיתה למעלה, וגם אין אנו מרגישים הירידה כ"כ כו', ולזאת אנו מכקשים ברחמיך הרבים שהכל גלוי וידוע לפניך רחם עלינו כו', ועיקר התעוררות ר"ר הוא בברכת אהבת עולם כו', וזה בנקל לאדם לעורר ר"ר על נפשו שירגיש בנפשו את הרחמנות כו', וברית כרותה למדה"ר שאינה חוזרת ריקם מלפניו ית' וברחמיו המרובים ירחם עליו ויפתח מוחו ולבו לעבדו ית' באמת כו'. ה) והכנה פרטיות לתפלת שמו"ע בפרט הוא שיתכונן שהוא עומד לפני משה"מ הקב"ה ומדבר לנוכח ברוך אתה ה' כו' אתה גבור כו' אתה קדוש כו' אתה חונן כו' השיבנו אבינו וכו', ובפרט כשיתכונן (כהתכוננות קצרה אבל בהתקשרות כו') בגדולת ורוממות הא"ם איך שכולא קמי' כלא גם המדרי' היותר עליונים וכמא' כ"ע אע"ג דאיהו אור צח אור מצוחצח (ועמ"ש בפרד"ם בשער הצחצחות פאו"ב דאור קדמון אור מצוחצח אור צח הן ג' ראשי ראשין, ולפמש"ש פ"ג הן בחי' ע"ם הגנוזות בעצמות או"ם שלפני הצמצום כו' כמ"ש במ"א) אוכם הוא קדם עה"ע, וכל

נהוראין מתחשכאין קמי' לפי שכולן הן בחי' אור בלבד שאין ערוך כלל וכלל לגבי העצמות, ועצמות המאור הוא בהתגלות שנמצא בכל מקום ומקום ממש (שאינו שייך בו ח"ו העלם וגילוי כלל וכלל כו' כמ"ש במ"א) ולפניו ית' וית' עומד ומתפלל (ויובן עפ"ש במ"א בענין אתה הוא ה' לכרך אתה עשית כו') ומדבר לנוכח כו', וכשיתבונן בזה תפול עליו יראה גדולה ויהי' בכחי' כימול פנימי בנפשו שזהו עיקר ענין שמו"ע שהי' בכחי' כימול דוקא וכמ"ש במ"א ההפרש בין אופן העבודה דק"ש לאופן העבודה דשמו"ע.

קיצור: יבאר ה' הכנות אל העבודה דתפלה א) להסיר כל מחשבה ממילי דעלמא. ולעמוד במקום אחד. ב) לחשוב דא"ח בלבישת מו"ת. ג) לפעול השפלת עצמו ע"י מרירות. ד) לעורר ר"ר על נפשו. ה) להתבונן שעומד לפני עצמות א"ם ב"ה.

יב. אמנם יש כמה בנ"א שהגם שעוסקים בדא"ח אינם כלים כלל לאור הדא"ח (ומכ"ש שאין להם חוש ההעמקה וההרגש שנת"ל בענין התבוננות האמיתית דתפלה בכ' האופנים הנ"ל), והסימן ע"ז הוא שאין להם שום חפץ ותשוקה ללמוד דא"ח ולייגע ולהעמיק בזה, עם היות שמשתוקקים לשמוע דא"ח ויודעים ומתפעלים קצת מהענין וחוזרים מה ששומעים כ"פ, אבל ללמוד בעצמם ולייגע א"ע לידע את הענינים היטב להבינם על בוריים ומכ"ש לידע עמקות הענינים, היינו לידע כל ענין לעומקו כו' אינם חפצים כלל, גם כמה ששמעו אינם חפצים לידע ולהבין הדברים היטב כו', והלימוד בדא"ח הוא למשא כבדה להם ואינם מוצאים בזה שום תועלת לנפשם (וכן הוא האמת שאין להם שום תועלת בהלימוד מאחר שאינו מאיר להם שום אור בנפשם כו') ומובן אשר רע ומר מאד חולי רעה זו, דאיש אשר אלה לו לבד שאין לו חיות באלקות, ומעט התפעלות שהי' לו בשמעו דא"ח ג"כ מתעלם ומסתלק ממנו במהרה ונשאר רק בחיצוניות הדברים לבד, וגם אינו שייך כלל להעבודה דתפלה כמובן מכל מה שנת"ל, וממילא אין לו חיות בקיום התומ"צ ואינו מברר ומזכך כל מדותיו הטבעיים, הנה בכללותו הוא חיצוני מאד ואין לו שום הרגש פנימי בשום דבר, ולואת כל עשיית הטוב שלו אין לו יסוד נאמן, ועושה את הטוב רק מצד הרגילות לבר שמורגל בהנהגה זו (ויש בזה חילוקים באופן הרגילות אם הרגילות היא הרגלה טובה וחזקה ונעשה כעין השרשה בנפשו, והיינו מפני שהי' תמיד בין חבירים טובים ולא ראה את החיפך כ"כ וממילא הומשך ותורגל בטוב ברגילות חזקה) ה"ה רחוק יותר מרע, ואם אין הרגילות בחוץ כ"כ (מפני שהי' לו גם חבירים רעים ואם כי לא הי' כמוהם אבל ראה את הרע ונמשך קצת כו') ה"ה קרוב יותר אל הרע, ויכול להיות שהטוב והרע (היינו בענינים קלים) ישכנו בו יחד, והחומר שלו הוא בתקפו כתולדתו בלי שום שינוי, ויכול להיות שיומשך זמן רב ולא יתגלה בו טבע חומר הרע מצד הרגילות בטוב, וכך יומשך וילך זמן רב, ויכול להיות גם כל ימיו, אבל ע"י איזה מקרה וסיבה יוכל להתגלות הרע בתקפו ח"ו, והנה הסיבה האמיתית

למחלה זו הוא מפני שלא הורגל מנעוריו ומקטנותו בעניני הסידות (כל"א ער איז ניט גיבארין אין דעם) והומרו גם ועב. ואח"כ סיבת ההתעוררות ללימוד דא"ח לא הי' ע"י התעוררות תשובה מקרב ולב עמוק. כ"א מצד שנראה לו הענין לטוב (עם איז גיפעלין דער ענין פון חסידות). ומכ"ש אם מצד איזה סיבה אחרת שהביאו לזה בתחלתו. ולכן עם היות שנמשך אח"ז ויש לו תשוקה לשמוע דא"ח ולחזור עליהם. מ"מ מאחר שלא הי' התעוררות תשובה כנ"ל ממילא אין לו לב נשבר (צוא בראַכניקייט) אמיתי בעצם טבעו. וגם אם לפעמים פעל בו הדא"ח ששמע איזה התעוררות תשובה ונשבר לבו קצת הוא רק דרך מעבר לפי שעה לבד וחלף ועבר מיד שלא נשאר גם רשימה מזה. ואדרבה הוא איש שלם לגמרי בעצמו (גאנץ זייער בא זיך בלי שום צוא בראַכניקייט), וע"כ קבלת דא"ח על השלמות הזאת לא יוקלם בפנימיות ועומק מוחו ולבו כלל רק דרך מעבר בעלמא כאדם ששומע ורואה ענין שחויז ממנו שאינו מתאחד ואינו מתעצם עמו כלל וכלל. ואע"פ שנהנה ומתפעל לפי שעה הוא בחיצוניות לבד. היינו בחיצוניות נפשו ומחיצוניות הענין לבד. ומיד יתעלם והי' כלא הי' בו, והנה הרפואה האמיתית למחלה זו הוא שיכוא לידי התעוררות תשובה אמיתית מקרב ולב עמוק ויהי' נשבר טבעו החומרי בו (והיינו ע"י שייחד ע"ז שעה ארוכה לעתים קרובים להיות ממארי דחושבנא בכל עניני ח"נ שלו ובפרטי עניניו והילוכיו ובמחדו"מ אשר לא לה' המה כפי אשר יודע פרטי נגעיו ומכאוביו. וכשיאריך כזה ויעשה חשבון צדק בינו לבין קונו בו' וכמשנת"ל. ישבר רוחו בקרבו ויתעורר בתשובה בו', וגם יסגף א"ע בתעניתים (וביום התענית יעשה חשבון הנ"ל) ובשאר סיגופים ככדי לזכר חוסרו (כל"א ער זאל ווערין בעצם איידעלער) (כי ע"י הסיגופים נפרד ממנו הרע שבו במעט מעט והו"ע מיעוט חלבו ודמו בו' כמ"ש במ"א, ויהי' מסוגל יותר להתעוררות תשובה וללב נשבר בו') גם יקבל בימושים מזולתו וע"י הבימוש סליק בי' גהורא דנשמתא בו' שהוא התנברות הצורה על החומר מצד שבירת החומר בו', ועי"ז יהי' כלי לאור אלקי שיאיר וישכון בפנימיות נפשו בו', כי אמיתית הכלי לאור פנימיות אלקות הוא הלב נשבר דוקא וכמא' אין מוסרין רזי תורה אלא למי שלכו דואג בקרבו, ומי שהוא לב דואג בעצם והו"ע מ"ש טבעית דהיינו צוא בראַכניקייט אמיתית כטבע ה"ה כלי לאור ה' בו', אמנם כמו"כ יוכל לפעול בעצמו הלב נשבר ע"י ענינים הנ"ל, ולפ"ע שברון רוחו ולבו יהי' כלי לאור ה' שישכון בתוכו בו'.

קיצור: יבאר אשר ישנם העוסקים בדא"ח ואינם כלים לזה. ומפני העדר ההרגש ה"ה עוד שלמים בעיני עצמם. העצה לזה תשובה לשבור חומרו הגם.

יג. והנה יש עוד רעה הולי בכמה מאנ"ש גם בהעובדים את ה' כמוחם ולכם כתפלה שמ"מ לא פעלו ישועות כנפשם בעבודתם לזכך ולתקן מדותיהם הטבעיים ויש בהם כמה מדות רעות ומגונות מאד כאו"א לפי טבעו, ואמנם בעובדי ה' בעבודה אמיתית בהעמקת הדעת

וההתקשרות בעצם האלקות שנת"ל, רחוק הדבר מאד שיהי' בהם מחלה זו, כי ההרגש האמיתי בעצם האלקות ה"ה מרגיש לעו"ז בכל חלקי הרע דנה"ט שהוא ההיפך ומנגד לאלקות, ואינו חפץ כלל בהרע ומתגבר עליו ומכניעו כו', ויותר ימצא זה בהעבודה באופן ה' בכח' חיצוניות דהיינו שההתקשרות היא בההשגה לכד והתפעלות הלב היא מהבין כו' כנ"ל), וסיבת מחלה זו היא, כי הנה כלל גדול הוא בעבודה שהעובד צריך לידע כל פרטי חלקי רע שבו ומה הוא צריך לתקן (כי אינם שוים חלקי הרע דנה"ט בכאו"א, היינו מה שבו בהתגלות ובתוקף יותר, והוא לפי חלקו בהכירורים שבשביל זה עיקר ירידתו לעולם לבררם ולתקנם כו'), ובלעדי זאת אף אם רע בעיניו הרע שבו ולא ירצה בו כלל, מ"ס כ"ז שאינו יודע את הרע שלו בפרט לא יבוא התיקון בפועל, וזהו סיבת המחלה הנ"ל מה שגם אחר העבודה בתפלה יש בו מדות המגונות כמקודם הוא מפני כי בעבודתו בתפלה כשמתעורר באהבה לה' ולפי ערך החפץ והרצון לאלקות לפ"ע הזה לא ירצה בהרע דמדות מבעיים דנה"ב ועושה הסכם בנפשו שלא להמשך אחריהם כו', אבל כ"ז הוא רק על כללות הרע דנה"ב (בל"א ער ווייס נאנץ גוט אז דער כלל איז זייער ניט גוט און ער וויל דאס זייער ניט כאמת און מאכט אַ הסכם חזק בנפשו ער זאל ארויס פון רע און זיין נאָר גוט), ואין זה פועל על הפרטים שבו, ולכן כשבא אח"כ לידי איזה מדה פרטיות כמו כעס וכדומה או לאיזה דבר תאוה וחמדה כו' לא ישלם ברוחו, וגם כמה ענינים עושה בהיסח הדעת כרגילותו וכטבעו ושוכח על ההסכם שעשה, והיינו כי מתהלה לא פעל בנפשו הכנעת המדה הפרטית ממש כו', והסכם הכללי אינו מועיל על הפרט וגם בעצמו אינו מתקיים כי אין לו כמה להאחו כו', (ובד"כ היא כמו כל ענין שהוא בדרך מקיף לבד ואינו שייך לפועל ממש ובפרט לענינים פרטים כו'), אך כשיודע המדה הפרטית בחלקי הרע שבו שצריך לתקן וכשמתעורר לבכו בתפלה הוא מכוין להתגבר ולהכניע מדה פרטית זו, אז הוא פועל את הטוב בנפשו להכניע ולכוף את המדה באמת דכאשר בא אח"כ לידי פרט זה ה"ה שולט ברוחו שלא לעשות בפועל מפני ההסכם החזק שעשה בעצמו בתפלה על הפרט הזה ויש לההסכם קיום שאינו שוכח עליו ופועל עליו שלא לעשות הדבר, וגם נחלש אצלו הרצון והחמדה או הטבע במדה זו, שהרי זאת היתה עבודתו בתפלה שלפ"ע החפץ והרצון באלקות כן הוא העדר רצונו בהרע כו' כנ"ל (ומובן אשר לא בפעם אחת ושנים יפעול על המדה להכניעה כ"א צריכים לייגע כמה פעמים בכמה תפלות על מדה א' פרטית עד שיפעול להכניעה כו').

קיצור: יבאר כי ישנם גם בין העובדים אשר לא פעלו בירור וזיכוך מדותיהם. והסיבה לזה העדר שימת לב על כל פרטי חלקי הרע גם בדקות, שזה בא ע"י יגיעה רבה דוקא בהרבה תפלות על מדה אחת.

יד. והנה הצעירים אשר עוד לא למדו דא"ח כל צרכן לידע פרטי עיני ההתכוננות על בוריים, לא יעלו במעלת ההתכוננות לפני

עונתן, כי לא יוכלו להתבונן באריכות ההתבוננות בפרטיות ובפרט בהעמקת הדעת הנ"ל, כ"א יטעו א"ע בדמיונות שוא הן בהתבוננות והן בהתפעלות הלב, ויקלקלו בזה שירגילו עצמן להטעות א"ע, וממילא גם לאחר שילמדו וידעו להתבונן היטב יתפעלו מהכלל קודם שייספיקו להתבונן בהענין בפרטיות, כ"א צריכים תחלה ללמוד דא"ח עם חבריהם היודעים יותר מהם ויהיו מוכנעים אל הגדולים לקבל מהם, ויבחרו בענינים ללמוד אותם בעיון (לכד מה שצריכים ללמוד למיגרם) לייגע א"ע לדעת את ה' להבין היטב את הדברים לאשורם ועל כוריים, וזאת תהי' עבודתם בתפלה לאחר הכנה כללית שנת"ל בסעיף א' להסיר הטרדות כו', יתפללו בקביעות מקום מתוך הסידור במתינות גדולה ולכוין פי' המלות, ויהי' התפלה בקול קצת וכדבור מבורר שיצאו התיבות היטב, ויהיו התיבות חיים ומאירים להם מהרגש פי' התיבות, (וכן הגדולים שא"א להם להיות תמיד בעבודה בכחי' גדלות המוח והלב שנת"ל, יהי' לעתים התפלה באופן הנ"ל, אמנם לא יפטרו א"ע בזה כי ההכרח הוא להיות כמות ולב כנ"ל, הא' מצד עצם העבודה שצריך לעבוד את ה' בעבודה שבלב לעורר אהוי"ר אמיתיים בלבו לקיים המ"ע לאהוב את ה' ולרא מפניו כו' והוא ע"י התבוננות והעמקת הדעת כנ"ל. הב' שזה נוגע לכללות קיום התורה ומצות דאהבה מקור הרמ"ח מ"ע ויראה מקור שס"ה מל"ת שבלעדין אין להם קיום אמיתי כמ"ש במש"ב, ובזה דוקא יתקיים בו אור התורה וידיעת האלקות שיוקלט ויוחקק במוחו ולבו כו' כנ"ל, והג' שעי"ז דוקא יברר ויזכך את המדות שבעיים דנה"ב, שכהעדר העבודה דתפלה אינם מזדככים ומתתקנים כלל וכלל ונשאר הרע בתקפו כנ"ל באורך שתיקונם הוא בעבודה האמיתית דתפלה דוקא, אשר ע"ז תכלית בואו לעוה"ז לברר ולזכך את הנה"ב כו').

קיצור: יבאר אשר הצעירים שלא למדו הרכה דא"ח עלולים יותר לטעות, וע"כ יהיו נכנעים אל הזקנים וילמדו בעיון וכל עבודתם בתפלה יהי' כמבואר בסעיף א' של הה' הכנות הנ"ל בפרק י"א.

פנ. אמנם זהו דבר השווה לכל נפש מישראל שכאו"א צריך לקבל עליו עומ"ש שלימה לידע בנפשו שיש לו אדון הוא ה' אלקינו שמיחד מלכותו ית' על כאו"א בפרט, וגם הוא צריך לקבל עול מלכותו ית' עליו ולהיות עבד נאמן אליו ית' (ולא עבד לזרים ח"ו הם הקליפות והסמ"א שמצד הנה"ב אפילו שעה אחת) ולעשות רצונו ית' בקיום התומ"צ בסו"מ וע"ט כפו"מ ובכל הענינים ודקדוקי סופרים הן בהנוגע לסו"מ והן בהנוגע לוע"מ, ויעיין האדם על עצמו תמיד בכל מדה ומדה שלו ובכל ענינים הגשמיים שלו שיהיו בישוב הדעת האלקי ע"פ התורה, ולא יסיח דעתו אף רגע אחת לעשות דבר בלי דעת, כ"א יעיין ויפקח ויביט על כל פרט ופרט שלו, וכל איזה דבר רע שעשה מצד איזה מדה רעה יהי' נחקק ונרגש בנפשו ויעמוד נגד עיניו היינו שירע בעיניו המעשה אשר עשה ולא ישוב עוד לעשותה ח"ו, ויתאמץ לתקן מקור

הדבר הוא המדה רעה החומרית, והכא למהר מסייעין לו מלמעלה בסיוע שיש בה ממש ויפתח לו השי"ת פתח יתירה להאיר מוחו ולבו בתורתו ועבודתו ית'.

קיצור: יבאר כי קבלת עומ"ש היא דבר השווה לכל, ובכח זה יוכל להשיג על עצמו בכל פרטי עניניו לעקור כל מדה רעה, ולהרגיל א"ע בכל מדה טובה.

זו. והנה למוכת רבים מאנ"ש אעתיק בקצרה תוכן דברי ק' כ"ק אדמו"ר האמצעי זצוקלה"ה נ"ע זי"ע מש"כ בענין בעלי עסקים שא"א להם להאריך בתפלה בכל ימי השבוע ובההכנה רבה לתפלה שנת"ל, יש להם דרך אחר והיינו כאשר ישימו אל לבם בכל בקר בעמדם אשר המה מכלים כל כח מוחם ולבבם בהבלי העולם עד שכמעט כל נפשם וחיותם מתקשרת בהבלי העסקים הסובבים עליהם מכל צד ופנה כמ"ש סבוני גם סכנוני כו', אזי ישכור לבו בקרבו ולא יגיל וישמח לדבר בעניני עסקיו קודם התפלה בהרחבת התנועה והתפשטות כו', ויתחזק ללמוד מעט לכה"פ קודם התפלה ויתפלל כמתינות בהתבוננות בתיבות התפלה עצמן, ואם לא יתחזק בשעה זאת הרי מיד יפול בעסק הסרדות שלא יועיל לו אז שום התבוננות כמ"ש יחוגו וינועו כשכור וכל חכמתם כו' שזה שעבוד העסקים שנק' שכרות ולא מיינ שמבלבל המוח והלב כו', ואי לזאת כשלא ישכח ויתבונן בכ"ז קודם התפלה מאד יתעורר ברחמים על נפשו, ויראה בכל עוז החלש יאמר גבור אני להתחזק ולעמוד על נפשו שעה זאת, וכל מה שיאריך בתפלה אפילו רגע יותר הרי זה כקונה חיים לנפשו על כל היום גם כי ילך בעסקיו יאיר בו רשימת הארה זאת מן מעט ההתקשרות שפעל בנפשו וכמ"ש גם כי אלך כו' לא אירא רע כי אתה עמדי, דרשימה זאת היא שומרת אותו גם בהיותו בסרדת עסקיו שלא יהי' מרוחק מאלקות והיא המעלה אותו ומקרבו לאלקות בכל שעה שיפנה מעסקיו, ומה גם בהגיע לידי איזה מצוה כצדקה וכיוצא בזה שיכול לכוין בה לעשות נחת רוח ליוצרו כו' (ובענין קבלת עומ"ש הנ"ל הכל שוין לטובה כו').

קיצור: יבאר ההתבוננות לבעלי עסקים הטרודים כל ימיהם, ויעוררם לעשות חוק קבוע ללמוד קודם התפלה, אשר רשימה זו תפעול על ההנהגה בכל היום, ותתן חיות בקיום המצות.

זו. והנני להזכיר מה שנצטוינו בהלכות ת"ת וכ"ק אדמו"ר האמצעי זצוקלה"ה נ"ע זי"ע האריך בזה בכמה מכתביו ובהקדמתו להשו"ע שכאו"א ממש (גם מי שדעתו יפה בלמוד הטוב בגמ' ומפרשי' ופוסקים הראשונים והאחרונים ולזכור כל מה שלומד) מחויב ללמוד ההלכות פסוקות הצריכות למעשה, ולזאת צריך כאו"א ללמוד שו"ע אדמו"ר זצוקלה"ה נ"ע זי"ע חלק או"ח מתחלתו ועד סופו (שיש בו בכל הלכה והלכה גם מעמה בטוב טעם ודעת בדרך קצרה) ויעשה כאו"א זמן

קבוע בכל יום ללמוד ולחזור שו"ע הנ"ל לידע את המעשה אשר יעשה בכל הענינים הנוגעים לחיי נפשו כו' וגם לקבוע שעה מיוחדת בכל יום (והזמן המסוגל יותר הוא בלילה אחר תפלת ערבית) ללמוד ספרי מוסר שנבנו על המדרשים והאגדות ומאמרי זוהר לעורר את הלב לאהבת ה' ולתורתו ועבודתו ית'.

קיצור: יזכיר את אשר נצפוינו בהל' ת"ת לעשות קביעות על לימוד שו"ע למען לידע את המעשה אשר יעשו.

יח. הנה ביארתי לפניכם הכרח העבודה בתפלה הנוגע מאד לכל אחד ואחד בחיי נפשו ממש, ואיך ומה הוא אופן העבודה בתפלה ע"פ תורת אמת אשר הנחילנו כ"ק אבותינו אדמו"ר וצוקללה"ה נבג"מ זכותם יגן עלינו, ואתם אהובי אחיי ורעיי שימו לבבכם היטב אל כל הדברים הנ"ל ותחוסו על נפשכם ללמוד לדעת את ה' בלימוד הטוב בעיון לידע הדברים על בוריים היטב, אבל יהי' הלימוד ע"מ לעשות דוקא היינו לעבוד את ה' בלימוד הזה כעבודה אמיתית שכמוה ולב בתפלה לפעול ישועות בנפשם לברר ולזכך את המדות סבעיים ולהוסיף אור וחיות בקיום התומ"צ. והי' לבכנו שלם ואמת עם ה' אלקינו בכל פרט ופרט, והשי"ת יהי' בעזרינו ויאיר עינינו באור אמיתית תורתו ועבודתו יתברך, אמן כן יהי רצון.

קיצור: יזהיר במאד כי הלימוד יהי' ע"מ לעשות, והיינו ע"י העבודה דתפלה הנותן חיות בקיום התומ"צ בפומ"מ.